

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Egyúttal a Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum, Abony városi, alsófejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, szolnokdobokamegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegyei, gömörmegyei, hontmegyei, kolozsvári, marosvásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márcz. 15. állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG:

Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gámán Zsigmond, Gyarmathy Mikós, Huszár Sándor br. Kőváry László, Martin Lajos dr. Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KUSZKÓ ISTVÁN,

az ereklye múzeum öre.

RENDES MUNKATÁRSÁK:

Alsó-Kubinból: Bulla György. B-Hunyadról: Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné, Beszterczéről: Csernátoni Gyula dr. Brassóból: Baráczy Sándor, Koós Ferencz. Budapestről: Benedek Elek, Bethlen Miklós gr. id. Degré Alajos, Hegedüs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Horváth Boldizsár, Jakab Elek, Jókai Mór, Károlyi Gábor gr., Kreith Béla gr. Pulszky Ferencz, Reiner Zsigmond dr., Szinnyey József id., Tisza László, Tokaji László, Torma Károly, Csikszeredából: Benedek István. Deésről: Kádár József. Hidvégről: Nagy Sándor. K-Vásárhelyről: Balogh Vendel dr. Kolozsvárról: Bartha Miklós. Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Gyalui Farkas dr., Hegyesi Vilmos., Hory Béla, Jékey Aladár, Kovács János, Kuskó Istvánné, Lővei Klára, Magyary Mihály, Márki Sándor dr., Mayer János, Sebesi Samu, Szádeczky Lajos dr., Veress Endre, K. Weress Sándor. Lugosról: Dengi János dr., M.-Bogátról: Tokaji Etelka. M.-Vásárhelyről: Imreh Sándor. Nagybányáról: Törökfalvi Pap Zsigmond, N.-Sajórol: Sebestyén József. Nagyváradról: Hegyesi Márton, Nyiregyházáról: Krúdy Gyula. Sátoralja-Ujhelyről: Matolay Etele. Seps-Szent-Görggyről: Várkonyi Endre. Székely-Udvarhelyről: UgronGábor, Vajda Emil dr. Székesfehérvárról: Éder József dr., Alsó-Szovát: Dézsi Mihály. Tordáról: Botbély György, Ferenczy Ferencz. Vízaknáról: Szentkatolnai Bakk Endre. Rajzoló munkatárs: Nagy Gyula tanár. Fényképező munkatársak: Dunky Ferencz, Dunky Kálmán.

Szerkesztőség és kiadóhivatal, hová a lapot illető minden küldemény intézendő: Kolozsvárt, Széchenyi-tér 27. sz. Orsz. Tört. Ereklye-Múzeum helyiségében.

Kolozsváriak előfizethetnek s hirdetéseket is adhatnak fel a kihordónál vagy pedig Böckel Károly főtéri s a Közművelődés-nyomda beltorda-útczai üzletében.)

→ **Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.** →

Ara negyedévre 1 frt. — Külföldre 1 frt 25 kr.

A lap az első számtól megrendelhető. — Díszes borítékba kötve az I. évfolyam ára 5 frt.

TARTALOM:

Vasvári-émlék (Szabó Sámuel-től)	125—126
Sepsiszentgyörgyi Nagy Sándor életrajza. (Arcsképpel.)	126
Tárcza:	
A „Sánta buszár” naplója. (6. közlemény).	126—128
Beniczky Lajos rejtélyes eltűnése 1869-ban. Z. A. G.-tól.	129—130
Halálozások:	
Dudás István. — Bethlenfalussy Fagyel Gyula. — Molnár Józser. — Hanzély István. — Kovács István. — Petőfi István. — Péterfi József — Prámer Alajos. — Popovics Péter. — Róth Mihály. — Soltész Sándor. — Szócs József. — Tassy-Becz Kálmán. — Szombatsági Vertán Márton.	1 0—131
Különírtések:	
Minta-honvéd-egylet. — A nőhonvédtiszt síremléke. — A tömösi honvéd-ünnep.	131—132

BORITÉK TARTALMA:

Felhívás a Tájékoztatóra. — Adakozások a Kossuth-szoborra. — Tájékoztató a nyugdíjért vagy segélyért folyamodó öreg honvédek részére. — Kérelem emigránsainkhoz. — Hirdetések.

Kossuth Lajos emléksobrára. Adjon mindenképp annyit, a mennyit jó szívvvel adhat. A pénzt az érkező napján takarékpénztárba helyezzük, hogy kamatokban is növekedjék a tőke. Az adományokat a „Történelmi Lapok” hasábjain nyugtázzuk. Itt legkönnyebben megtalálja az utókor, kik voltak azok, kik filléreikkel hozzájárultak a nemzet legnagyobb fiának emlékszobra létesítéséhez.

Varga János gyűjtőívén adakoztak: Varga János 1 frt, Lang Pál 50 kr., Fekete Jánosé 1 forint, Salamon Elek 50 kr., Simon György 20 kr

Kelemen József bodvai vámszedő ívén aláírt 1 frt.
A brassómezei honvédegylet 32. szám alatt az egylet által körözött ívén aláírtak: Kaicsa Rác Mihály, Molnár János 20—20 kr., Szonda Simon, Vajda Tóth István, Csabai Mihály 10—10 kr., Kovács István 20 kr., Papolczi Mátyás 25 kr., Koszta Istvánné 20 kr., Duka Ferencz, Jeszenszky István 1—1 frt, Springer Dani, Brenner József, Förder József 50—50 kr., Mihály István 20 kr., Benkő András 30 kr., Koós Ferencz 1 frt.

Pálincás Gyula 1848—49. honvéd-főhadnagy (Nagy-Körösn) ívén adakoztak: (I. küldemény) id. V. Faragó Sándor 1 forint, Kapusi Mihály, Faragó Dánielné, Halász Dienes 20—20 kr., Dezsóné 10 kr., Pándi Sándorné, Somogyi Balászné, özv. Visontai Jánosné, özv. Patik Józsefné, Tóth Sándorné 20—20 kr., Debreczenyi Mária 10 kr., N. N. 20 kr., Cziriákné, Szalainé 10—10 kr., H. R. 30 kr. Gál Ignác honvédtiszt ívén Gy.-Alfaluba aláírt 1 frt — kr.
Varga János gyűjtése 3 " 20 "
Kelemen József adománya 1 " — "
A brassói honvédegylet gyűjtése 6 " 35 "
Pálincás Gyula gyűjtése 3 " 50 "
Junius 30-án beírt takarékpénztári kamat — " 93 "

Osszesen 173 frt 98 kr.

A százhetvenhárom irt 5 kr. ideiglenesen el van helyezve a kolozsvári kereskedelmi bankban a 2082. sz. könyvecskében.

Eddigi gyűjtéseink nyugtázva vannak a „Történelmi Lapok” 7., 8., 10., 12., 13. számaiban. Azokivül az adományokat esetről-esetre felemlítettük a Kolozsvárt megjelenő „Ellenzék”-ben is.

Lapunk mai boritékán nyomatott „Tájékoztató”-ból pár példányt nyomattunk a vidéki honvédegyletek részére. A honvédegyletek kérésére darabonként 1 kr. után nyomási árban készséggel küldünk a bajtársak tájékoztatása végett a hány példányra szükségük van. A kisebb megrendelés összege postabélyegekből is beküldhető.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

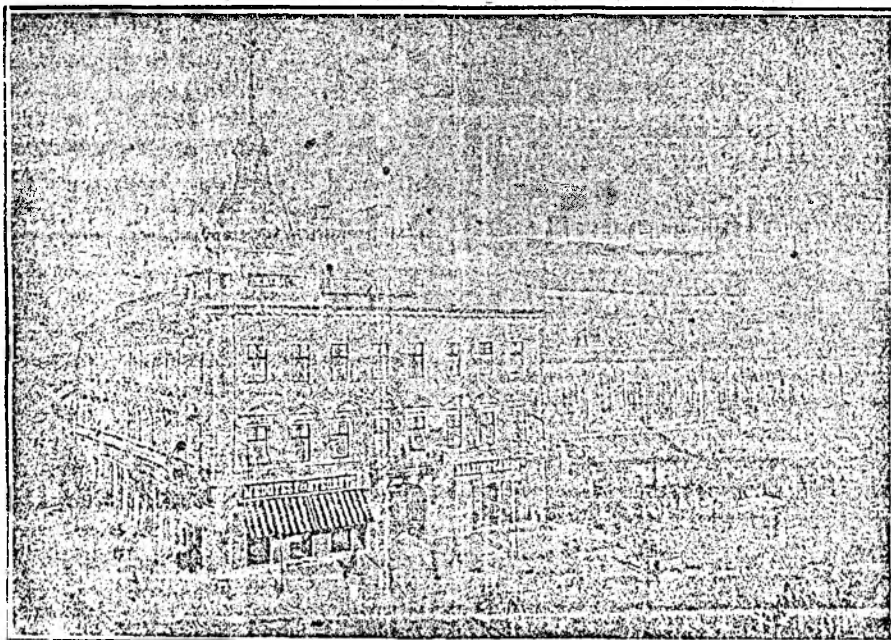
NAGY GÁBOR

Központi szállodája, étterme és kávéháza

KOLOZSVÁRT.

a Bánffy-palota mellett, a város központján, 36 utcára nyíló szoba a legmodernebb, egészen új berendezéssel, kilátással a főtérre, a goth székesegyházra és három főutcára.

Telephon összeköttetés. Társas- és magánkocsi-közlekedés minden vonathoz.

Mérsékelt szoba-árak. Minden szobában árjegyzék. Tisztaság és pontos szolgáltatásra kiváló gond van fordítva. Kávéház, nyári és téli étkező helyiségek. Nagy díszterem, mely bálok, társas étkezések, felolvasások és hangversenyek tartására alkalmas.

Utazóknak a legkényelmesebb lakás.

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Hirdetések a kiadóhivatalban vétetnek fel.

Felétős szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN.
az eréklye-múzeum óre.

A lapszellemi és anyagi részét illető közlemények az eréklye-múz. óre címére küldendők.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.Előfizetési árjak:
" évre 1 frt. " évre 2 frt., egy évre 4 frt.

Kéziratok nem adának vissza.

Vasvári- emlékek.

(Buzgó L. zászlóaljja, előbb 35., később 49. volt.)

Ma július 6 án, az ifjú vezér halálának 45-ik évfordulóján jól esik azon érdeklődésről és általános figyelemről tanúskodó felszólalásokról beszámolnom, melyek a „Tört. Lapok”-hoz két különböző helyről érkeztek be.

Buzgó László életrajzát e lap 6-ik (márcz. 15-iki) számában közölve, ebben azon állítás fordul elő, hogy „a hadügyminiszter Buzgót századosi ranggal a 35. zászlóaljhoz osztotta be.” Erre érkezett az alább következő két helyreigazítás.

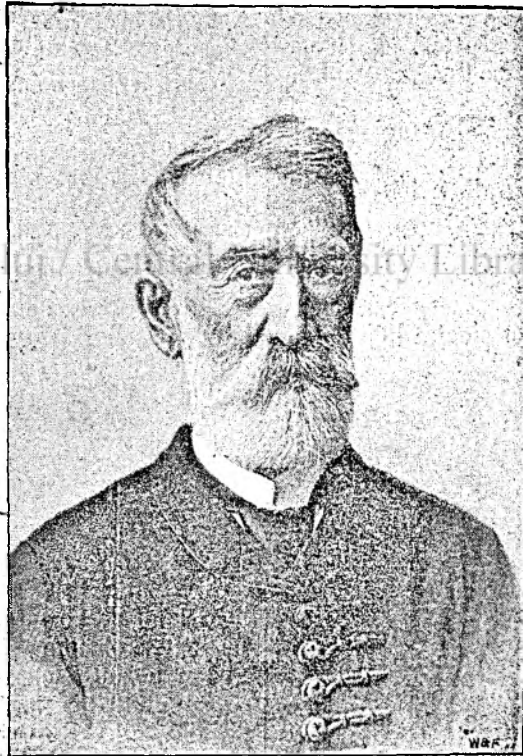
I.

S.-A.-Újhely, 1894 Tavaszélelőhő 22-én.

Lapunk 6-ik számában közlemény jelent meg Buzgó őrnagyról, azon szerencsétlen hadművelet parancsnokáról, a melyben Vasvári Pál elesett.

Az eredményre tökéletesen mindegy ugyan, akármely számot viselt a Buzgó őrnagy zászlóaljja, de igénytelen véleményem szerint történelmi lapokban még ilyen tévedésnek vagyis valótlanságnak sem szabad lennie, a miért is az igazság érdekében kívánom megjegyezni és indokolni, hogy az a 35. zászlóalj nem lehetett. Hogy melyik volt tehát, mondják meg, a kik jobban tudják.

A 35. zászlóalj Zrinyi-csapat név alatt Budapesten alakult, eredetileg csupa németekből, a kik Bécsből jöttek, egy részben a Deutschmeister-ezredtől, karjaikat a szabadság védelmére felajánlani. Eleinte Perczel Mór vezérlete alatt a Stajer határnál csatározott vitézül e zászlóalj, a Nugent-féle tartalékhadtest ellen. Majd Mór-nál szétveretvén, nagyon összeolvadván és B.-Újvárosra küldetvén, ott újra kiegészítettett részben szegedi, részben tót és más vegyes vidéki újonczokkal, az eredeti német legénység az 1-ső osztályt (1. és 2. századot) képezvén. Utóbb ezen zászlóalj Beregvármegyébe került és midőn tavasszal az éjszakai határon levő vármegyék hadmegyébe osztattak, Bereg-, Ungvár- és Zemplénavármegyék egy hadmegyét képeztek, a melynek parancsnokává Lázár Vilmos, akkor őrnagy, utóbb ezredes, a 13 vér-

Sepsiszentgyörgyi Nagy Sándor
tüzér-főhadnagy, Gábor Áron hadsegéde.

tanú egyike, ennek segédévé pedig alólirt, akko r főhad nagy. neveztetett ki. Husvét hétfőjén jelentkezvén parancsnokomnál Nagy-Mihályban, Zemplénavármegyében. épen itt találtam a 35. zászlóaljat is; és valamint én e naptól fogva a Lázár Vilmos oldalánál maradtam aug hó 19-én bekövetkezett fegyverletételünkig, úgy a 35. zászlóalj is, eleinte Burián János, utóbb Csapó Vilmos őrnagy parancsnoksága alatt hadmegyénkben, utóbb dandárunk, hadosztályunk, végre hadtestünkben maradt ugyanazon végső napig. Elő tanú gyanánt hivatkozhatom Szomjas József volt honvédszázados tisztársamra, a ki épen ezen zászlóalj

legidősebb századosa volt és azt a szőregi ütközetben, a zászlóval kezében, rohamra vezetvén, megsebesült.

Habár tehát nem tudom, mily számot viselt a Buzgó zászlóaljja, de azt tudom, nem volt a 35-ik.

Matolai Etele.

II.

Brassó, 1894 ápril 28.

Becses lapjának idei 6. számában Buzgó Lászlóról az áll, hogy ő a 35. zászlóalj őrnagya lett volna. Erre nézve Krámer József nyug. 1848—49. honvédhadnagy, a ki itt Brassóban lakik általam a következő felvilágosítást küldi:

Buzgó László nem volt a 35. zászlóalj őrnagya, az más számú zászlóalj lehetett. A 35. zászlóalj Budapesten az invalid-kaszárnyában alakított egyszerre az 50. zászlóaljjal 1848 ápril havában. Ettől az időtől Krámer a 35-ik zászlóaljjban szolgált 1849 augusztus haváig a Karánsebesnél történt fegyverletételig, mint őrmester és mint tiszt.

A 35-ik zászlóalj őrnagyai Perczel Mór táborában ezek

voltak: 1. Csapó Pál, 2. Bangya György, később ennek öcscse vagy bátyja, szintén Bangya.

A 35. honvéd-zászlóalj Budapesten a 62. serezből és nagyobb számban önkéntesekből alakított, később Heves megyéből egészített ki, Erdélyben sohasem is volt.

Krámer 1848 előtt 8 évig szolgált a császári hadseregben.

Kóós Ferencz.

III.

Ezen két becses felvilágosításra én tartozom egy kis felvilágosítással.

A „Tört. Lapok“ 1893. 8-ik számában Hegyesi Márton közli a funtineli ütközetben résztvett magyar csapatok kimutatását. Itt ez áll:

„Résztvett abban a 49-ik tartalék-zászlóalj 1. Gojdich szerint 2 százada Buzgó parancsnoksága alatt.“

Az 1893. 6-ik számban ugyancsak Hegyesi ezt írja: „Eösi Gojdich Iván 1868-ban egy cikket közölt Vasvári-nak, a Zrinyi-csapat parancsnokának hős haláláról, Gojdich, a vezénylő Buzgónak volt hadsegéde s így részt vett személyesen a funtineli ütközetben Sajátságos tehát, hogy mégis Zrinyi-csapatnak nevezi a Rákóczi csapatot.“

Matolai levelében, ki a 35. zászlóalj eredeti Zrinyi-nevéről értesít, megtaláljuk Gojdich tévedésének okát.

Szabó Sámuel.

Sepsiszentgyörgyi Nagy Sándor

tüzér-főhadnagy, Gábor Áron hadsegéde.

(Arczképpel).

Az 1848—49-beli önvédelmi harcban a székelyek minden fegyverfogható férfiakat fegyvert fogott, mindig előljártak. Róluk írta Petőfi:

„Nem mondom én, előre székelyek.“

A székely katonák egy kiváló képviselőjét Gábor Áron s később Müller tüzér-alezredes hadsegédét mutatja be mai lapunk képe.

Nagy Sándorról volt is, lesz is közlemény lapunk hasábjain.

1892 óta kész egy kötetnyi kézírata a háromszéki önvédelmi harcról, Gábor Áron működéséről, a székely hadak tetteiről. Napvilágot fog e hőskölteménybe illő haditettekéről szóló leírás látni egymásután következő folytatásokban, mihelyt sorát ejtjük a megkezdésnek.

Külön kiadva egy becses kötetét fogja képezni a „Történelmi Lapok“ könyvtárának.

*

Nagy Sándor 1824 jul. 31-én Háromszék megyében, született. A nagyenyedi kollegiumban a bölcsészeti, jogi, theologiai két-két éves tanfolyamokat bevégezve, 1846-ban másfél évig volt osztálytanító a poetikában (8-ik osztályban).

1848 okt.—decemberben Berde Mózsza kormánybiztos mellett mint titkár működött.

E mellett Gábor Áron előkészületeiben is mint közreműködő résztvett.

Hatással volt ifjú lelkesedésére a nép egyhangú határozata, mely a főtisztviselés óhajtásával ellentétben, Nagy Ferencz gidófalvi lelkész óhajtására a meghódolás helyett a fegyvert választá.

A következő évben, 1849 jan. 20-án már rendes tüzér volt.

Mint székely honvéd-tüzér 1849 januárban Háromszéken, azután Segesvár, Medgyes, Verestoronynál június 20-ig, azután mint Gábor Áron hadsegéde működött. Később mint Müller J. tüzér-alezredes hadsegéde szolgált a dévai fegyverletételig, aug. 18-áig.

Résztvett Háromszéken 1849 febr. 4-én Szász-Hermánynál. június 28-tól jul. 24-ig az oroszokkal vívott háromszéki minden csatában. A segesvári csata után a Nagy-Szeben, Szász-Sebes stb. körül folyó harcokban. Összesen 12 csatában vett részt.

Szász-Hermánynál sebet kapott.

A zsoldos kozákok leszárták és mint olyan embert, a kivel már végeztek s a ki végvonaglásait szenvedni, lábakkal taposták a csatatéren. Dévánál mint tüzér-főhadnagy kapitulált.

1851-t kezdve mint ref. lelkész szolgálja Istent és hazát Hidvégen.

Gyermekei: dr. Nagy Sándor körorvos, Zsuzsánna: Király Sándor tanító neje, Tini: Orbán Gábor, Károlina: Kovács József-ref. lelkész nejei, Anna és Gizella még szülői ellátás alatt.

T Á R C Z A.

A „Sánta huszár“ naplója.

6) (Utánnomás tilos).

Kossuthné megérkezése.

(A tiszteletére adott szerenád. — Dembinszky né távozása. — Sárogy Gyula nőhonvéd megjelenése és férjhez menetele. — Achmed effendi küldetése. — Az internáltak névsora. — Kossuth búcsúbeszéde. — A válás keservei. — Az internáltak indulása. — A várnai fogadtatás. — Utazás a Fekete tengeren. — A Boszporus. — Gömlektől ismét szárazföldre.)

Mindnyájunk, de főleg a kormányzó úr öröme, január 18-án Kossuthné is megérkezett szánon Belgrádból, Wagner őrnagy anyja és Carossini (Cherutti) szárd konzul kíséretében.*) Tiszteletére nagy szerenádot adtunk, mintegy 120 darab papírlámpa fényénél; a csil-

*) Kossuthné Sumlára érkezése napját határozottan nem tudjuk, mert jóformán minden író más adatot említ. Tény, hogy január 18-án már ott volt, mert e napról van keltezte Kossuth hálaadó, köszönő levele Garasanin Ilija, akkori szerb belügyminiszterhez, a ki lehetővé tette Kossuthné kimenekülését. Garasanin erre vonatkozó érdekes feljegyzéseit és leveleit 1893 máj. 24—25-én jóformán valamennyi hírlapunk közölte, s ezekből tudjuk, hogy a belgrádi szerb követ értesítvén őt Kossuthné odaérkezéséről, ő ti-

logó lámpák között egy csinos transzparent emelkedett fel, egyik oldalán egymást szorító két kézzel és alatta „Isten hozott“ felíráttal, másik felén Vörösmarty

Nincs veszte bármi sors alatt,
Ki el nem csüggedett.

ismeretes, szép soraival.

Miután Harcz barátunk vezetése alatt a „Szülőföldem szép határa, meglátlak-e valahára“ népdalt elénekeltük, Prick szónokolt kissé hosszasan, virágosan, de meghatóan. Kossuthné lejtött közibünk Kossuth karján s beszélni akart, de pár szó múlva zokogásba tört ki, s aztán Kossuth beszélt és beszéde felráza esüggédésünkből s keblünkben ismét egy jobb jövő reménye ébredt fel, mely azonban nem sokáig tartott.

A szerenád „Isten áldd meg a magyart“ himnusz-

tokban azonnal felkereste Foublauch angol konzult s útlevelet állítatott ki vele, mely szerint Bloomfeld Mária asszonyság Manchesterből (Angolország) leányával és útítársával, Kazement úrral Vidinbe, onnét pedig Konstantinápolyba utazik. A hazafias derék szerb miniszter decz. 16-án még külön nyílt elnöki rendeletet is intézett az összes szerb kerületi- és járásfőnökökhöz és nagyobb biztonság okáért Kovacsovicz Tómo nevű hivatalnokával kísértette le a menekülő Kossuthné a szerb határig.

Közlő.

szal végződött, mit az egész magyar publikum énekel. A törököket, kik igen nagy számmal voltak jelen, nagyon meglepte a tisztelet és ragaszkodás ez előttük egészen ismeretlen kifejezése.*)

Január 19-én este gróf Dembinszkynéhez voltam híva theára; ő ismerőseitől s jó barátaitól búcsúzott s aztán Wagner őrnagy anyja kíséretében elutazott Konstantinápolyba. Másnap azt beszéltek, hogy Kossuthnak heves jelenetei voltak Dembinszkynével, s azért kellett a szép grófnénak távoznia.

Uraim! Önök keblén ismét az irigység undok férge rágódik. Kossuthné január 18-án érkezett hozzánk, s Dembinszkyné jan. 21-én már elment Sumláról, ugyan mikor és mi idézhette hát elő a heves jeleneteket ily rövid idő alatt e két egészen ismeretlen nő között? Hanem hogy heves jelenetek dúltak önök kebleiben és szíveiben e hűvös szépség elvesztésén, azt elhiszem!

Dembinszkyné egyszerűen azért ment Konstantinápolyba, hogy férje részére szabadságot és útlevelet szerezzen; a mi neki sikerült is.

Egy délután, január vége felé, midőn Kossuthnál napos valék, egy csinosan öltözött honvéd-százados lép az előszobába s kér, hogy jelentsem be Kossuthnál, mert ő Sárosy Gyula s most érkezik magyar honból.

— Jöhet, jöhet, kiáltá Kossuth a másik szobából, melynek ajtaja kissé nyitva volt.

De mikor az én századosom belépett, Kossuth meghökkenve íróasztala mögé vonult s aztán kérdé: „S ön Sárosy Gyula?”

— Igen, volt a válasz.

— A ki az *Arany trombitát* írta? Kérdé Kossuth.

— Igen.

Bocsánat, viszonzá Kossuth, „az nekem jó barátom, de nem így néz ki.”

Épen azon gondolkoztam már, hogy ezt a gyanus százados urat mi módon lódtam ki az ajtón, mert kemény vaskos gyerek volt ám, midőn kérte Kossuthot, hogy négy szemközt beszélhessen vele.

— Csak tessék beszélni, mondá Kossuth, intve nekem, hogy kissé hátrább vonuljak.

Én a gyanus kapitány háta mögé húzódtam, de olyformán, hogy ha netalán támadni akarna, ártalmatlanná tehessem.

A százados erre (nagy meglepetésemre) elmondá, hogy ő nő, Sárosy Gyula név alatt szolgált mint honvéd s a csatatéren nyerte rangját és jobb lábán sebeit, s mint emigránsnő, kérte Kossuth pártfogását.

Egy szavát sem hittem a pajtásnak, de midőn márczius elején *Matta* Ede századossal, kivel egy zászlóaljban szolgált, Ács Gida összeeskette és utána pár nap múlva, midőn Mattát a lépcsőzeten mint egy labdát lehengerítette, még magamnál is külön legénynek tartottam. Később e nőt férjével Konstantinápolyban, azután Kairóban látjuk, mint vendéglő-tulajdonost virágzó üzlettel, a hetvenes években pedig a híres előpataki fürdőn, mint vendéget nevelt leányával, kit igen szép hozományyal egy magyar honi gavallérhoz adott férjhez.

*) A szerenádt megőrzése napja felől is eltérők az adatok. Némelyek szerint mindjárt Kossuthné megérkezése estéjén, mások szerint pedig később rendezték azt. Legvalószínűbb László Károly feljegyzése (ld. idézett műve 24. lapján), hogy az emigránsok Kossuthné szerencsés megérkezése feletti örömeiket „két ízben nyilatkoztatták ki. Első ízben január 19-kén küldöttség által, melynek szónoka volt Berzenczey László és febr. 2-án este tömegesen fáklyás zene, helyesebben lámpás-dana mellett.” Ez utóbbi adat, melyet mások is említnek) azért is valószínű, mert február 2-án (Gy.-Szt.-Boldogasszony ünnepe volt. *Közlő.*

Mattáné eredeti nevéen Bányai Julia, egy vízaknai csizmadiáné leánya.*)

Január vége felé Sumlára érkezett még Jasmagyi osztrák biztos és február 5-én Achmed effendi, a török császár (padisah) biztosja.

Érkezése estéjén nagy lámpás-menettel leptük meg s az öreg *Cseh* tolmácsolta a szultán és iránta való hálaérzelmeinket. Achmed effendi szép virágos török nyelven biztosított a szultán határtalan és kifogyhatatlan kegyeiről.

Másnap aztán Achmed effendi ki is rukkolt ama határtalan kegyekkel, t. i.: a menekültek egy része Kis-Ázsiába, Kiutahia városába internáltatik. Másik része (a renegátok) Szyriába, Aleppó (Hálep) városába bellebezettetik. A többiek pedig további rendeletig Sumlán maradnak.

Kossuth a nagy fogadó téres udvarán gyűlést tartott, hol elmondva Achmed effendi küldetésének célját, felszólította a menekülteket az összetartásra s egyszerűsmind felkért minket, hogy a kik továbbra is vele együtt kívánnak maradni, egyenként személyesen vagy írásban jelentsék ki nála óhajtasukat, hangsúlyozta azonban, hogy senkit befolyásolni nem akar, hanem kövesse mindenki saját meggyőződését.

E beszéd oly hatással volt, hogy daczára a menekülteknél már némileg lábra kapott pártoskodásnak, háromszázan felül jelentkeztek, kik készek voltak Kossuthot mindenhová elkísérni. Hanem Achmed effendi nagyon erős ember volt, csak 21 egyént és 1 papot engedett Kossuthnak magával vihetni (a szolgaszemélyzetén kívül), nem felelvén megjegyezni, hogy ennél nagyobb kísérettel még maga a török császár ő felsége sem utazik.

Már most, ha Egressyként a török szultán Perczel Mórt tette vagy tartotta volna a menekültek fejének, bizonyára nem Kossuthnak, hanem Perczelnek engedte volna meg, hogy magának ily kíséretet válasszon.

Kiutahiába a következők internáltattak:

Kossuth Lajos, gróf Batthyány Kázmér, volt belügyminiszter, Mészáros Lázár altábornagy, volt hadügyminiszter, Perczel Mór tábornok, Perczel Miklós ezredes, Asbóth Sándor ezredes, Gyurmán Adolf, a hivatalos „Közlöny” szerkesztője és Szöllőssy (Schuller) Ferencz, Magyarhonban Kossuth titkárja és török tolmácsa, Törökországban pedig osztrák kém.

Kossuth a háromszázan felül jelentkezők közül a következő egyéneket választotta kísérelőjéül: Házmán Ferencz, Buda város országgyűlési képviselője, Berzenczey László, Marossszék országgyűlési képviselője (és közben kormánybiztos), itt mindketten ezredesi ranggal, Ihász Dániel alezredes, Lórody Ede, Székesfehérvár országgyűlési képviselője, [Bíró Ede őrnagy, Fockner János alezredes, Wagner Gusztáv őrnagy, volt löporgyár-felügyelő, Cseh Imre százados és Kossuth török tolmácsa, Kovács István őrnagy, volt plébános, Fráter Alajos százados, Koszta Márton százados, Weigl Vilmos százados, Mayerhoffer százados, Török Lajos százados, *Kinizsi* István huszárszázados, Kalapsza Muki huszár-százados, Kapner Ferencz százados, Grechenek György főhadnagy, László Károly tüzérfőhadnagy, Szerényi Antal szolgabíró, Timári Imre szolgabíró és Ács Gedeon ref. pap.

Mészáros Lázár altábornagynak megengedettett legényét és Katona Miklós ezredest magával vihetni. Gróf Batthyány Kázmér szolgaszemélyzetén kívül magával vihette Mihajlovics Athanáz, Baranyamegye volt főbíráját.

*) A Kairóban 1883 nov. 1-én 59 éves korában elhunyt lelkes női honvéd-százados arcképét és *Sz. Bakó* Endre által írt szép életrajzát lásd az „1848—49. Történelmi Lapok” 1892. I. évf. 15. számában. *Közlő.*

Perczel Mór tábornokot szolgálmezélyzetén kívül Halász József követhette. Végre Kossuthhoz még titkon csatlakoztak: Németh József főhadnagy, mint Kossuth lovásza, Harcozi (Német) Gyula, mint Kossuth kocsisa, Szabó Samu főhadnagy és Lülley, a gondos héber, mint élelmezők.

A lengyelek közül Kiutahiába internáltattak, vagy az internáltakat követték: Dembinszky altábornagy, Wisoczky tábornok, Bulharin tábornok, Priemiszky őrnagy, Guzakowsky, Kossák, Thrzniczek, Izikowszky, Bleszczinszky, Koschek alantás tiszték, Lubaszinszky katolikus pap és dr. Spazcek a Kossuth orvosa.

A nők közül következők osztották sorsunkat Kiutahiában: Kossuth Lajosné kis leányával, gróf Batthyány Kázmérné, Perczel Mórné kis leányával, Perczel Miklósné; a szép Debreczeni Zsuzsika, Gyurmánné hallgatag kis leányával, Fockner Jánosné, Kovács Istvánné, (a Sz. S. kis tubiczája) és végül Batthyányné szobaleánya. Ezek közül a két Perczelné és leányuk, mint szintén Ruttkayné is csak később jöttek Kiutahiára Kossuth gyermekeivel.

Időközben következők csatlakoztak még hozzánk: Szabó István ezredes, báró Diószegi Géza huszár, Karádi Ignác, a Kossuth-gyermekek nevelője, Perczel Mór fia Moczi és Kossuth két fia: Ferencz és Lajos.

A szolgálmezélyzetből Kiutahián voltak: Gresák József, Kovács Ferencz, Szabó Péter, Magyar Sándor, Hohetlinger József, Schwarz Károly, Foczik Ferencz, Kis Károly, Fülöp, Hadzsi baba, a Kossuth arab rabszolgája, az öreg Cseh bátyánk *Jánoskája*, Grün Lajos, Szathmáry Károly és Aczél J. és neje, Kelemen Sándor, Bán János, Zábrák János, Szöllőssy *Józsija* és mások, kiknek neveit nem tudom megörökíteni.

Némelyek Dömötör János őrnagyot, nejét és a Lülley családját is a Kiutahiában levők közé számítják, de tévesen, mert ezek csak a „Missisipi“ amerikai hadigőzönsön csatlakoztak a Kiutahiából jöttökhöz.

Tíz nap kellett az előkészületek megtevésére, mi alatt mi, kiválasztottak búcsúztattunk bajtársainktól, február 16-án reggel aztán a Kiutahiába menendők a gyalogsági laktanya előtt gyülekeztek össze, míg a visszamaradtak bent a laktanya udvarán vártak búcsúnkra.

Itt tartá Kossuth utolsó búcsúbeszédét menekült-társaihoz: — *Az ember élete nem olyan mint az óramű, melyet ha lejárt, újra felhúzni lehessen, mondá Kossuth a többek között, én reám a Rákóczy és Thököly sorsa vár, de ti, ifjabb nemzedék, még meglátandjátok elnyomott hazánk és a szabadság újra támadását; jussak hát akkor eszetekbe s ne engedjétek poraimat idegen földben elenyészni, Isten veletek!*

Mélyen meghatottan s zokogva mondott gróf Vay László néhány búcsúszót a visszamaradtak nevében, s aztán zokogásba tört ki az egész emigráció és Kossuthot, kezeit s ruháit csókosva, kocsijáig kísérték. A török katonaság s egy nagy néző közönség (törökök, bolgárok, örmények), hasonlóan elfogulva s könnyes szemekkel valának tanúi az elválás e kétségbeejtő jelenetének. Aztán lóháton és kocsikon elindulánk.

Menetünk egy nagy temetési menethez hasonlíta, melyet a város végén egy galambfehér ősz török pap megáldott. Egy török katona pedig Ignácot áldotta meg, leszállítván őt a podgyász-szekérről, hol engem titkon követni akart. Mintha testvéremet szakították volna le keblemről, annyira fájt e becsület, s hű, udvarhelyszéki székely suhancz elvesztése.

Estére Jásztepe faluba szállottunk meg, hol ellátásunkról gondoskodva volt. Február 17-én Devne faluban

és a devnei malomnál állomásoztunk, hol Ihász és Ács (ida humoros versekben énekelték meg Hater százados Piskinél viselt hős tetteit; másnap e vers felolvasása kevés időre egészen felvillanította a lóháton menő menekültek lehangolt kedélyét, a derűtség azonban nem sokáig tartott, mert előbbre haladva, a Devne tölgyes-torkolatánál nem messze nagy mocsár és két sírhalom tűnt fel előttünk, elővarázsolva képzetükben a várnai végzetes csatát, mely annyi bánatot és nyomort hozott hazánkra!

Várnára február 18-án este érkeztünk s mindnyájan a Halim pasa vendégei valánk, ki az utóbbi napokban Sumláról Várnára lett áthelyezve.

Ügylátszik, feledtetni akará velünk sumlai ember-telen bánásmódját, vagy valószínűbb, hogy felsőbb helyről volt ráparancsolva; annyi bizonyos, hogy igen nagy előzékenységgel és szivélyességgel fogadott. Mindnyájan a pasai rezidenciába szállásoltattunk el, vagy lettünk, jobban mondva, bezárva. Megérkezésünkkel azonnal minden szobába mosakodó vizet, kávét, serbetet, csibukokat hoztak. Este meg fényes lakoma volt.

A nagy teremben roppant hosszú asztal európaiasán terítve és díszítve, pezsgőkkel s más különféle finom borokkal s csemegékkal dúsan ellátva, mintegy 24 fogás francia ízléssel készített étel volt körülhordva s minden menekült háta mögött egy örmény vagy görög pap avagy papnövendék állott, kik egész készséggel és alázatossággal szolgáltak fel, még gondolatainkat is teljesíteni igyekezvén.

Szóval oly dús és fényes lakomán valánk, melyről közülünk sokaknak eddig fogalma sem volt. Furcsa volt azonban, hogy Halim pasa fehér keztyűsen és törökösön, vagyis az ujjáival evett.

Másnap délután pompás ebéd után a rezidenciától török katonákból vont két sorfal között mentünk a várnai kikötőhöz, s innen ladikokon szállítatánk a szultánnak a Fekete tengeren horgonyozó „Tharibári“ (tenger istene) nevű hadi gőzösére. A tenger, bár tükör-simának látszott hajónkat elindulásunkkor mind jobban jobban kezdte ringatni, a mi eleinte igen kellemes hatással volt érzelmeimre, később azonban e kellemes érzés fokonykint lazult, egyszer aztán bealott a kellemetlen émelygés, fészédülés, s még mielőtt tudtam volna, hogy tulajdonképen mi bajom — a tengernek lefizettem adómat.

Február 20-án reggel már a Boszporusban valánk. Felettünk a felkelt nap ragyogó fényében tündöklött, előttünk és mögöttünk a tükör-sima tenger zöld vizében a torkos delfinek megszámlálhatatlan csoportjai úszkáltak, balra az ázsiai partok tűntek fel bűvös szépségükben, és jobbra a világ leggyönyörűbb fekvésű városa, Konstantinápoly (Sztambul) terült el a természet leirhatatlan pompájában. El valánk ragadtatva!

A „Tharibári“ kapitányát a természet ez elragadó szépsége egy cseppet sem érdekelte, ő hajóját gyorsan vezette tovább a Márványtengerbe, s még aznap az ázsiai parton lévő gömleki kikötőbe szállított minket.

Gömleken három igen kellemes napot töltünk. El valánk látva mindennel, mint a szultán vendégeihez illett. Itt ettem először osztrigát, melyet a törökök friss olajba sütnék ki, s igen izletes eledelnek találtam.

Február 24-én Gömlekről iszonyú sárban lóháton Demirtásra (Vaskő) hatoltunk, s innen másnap fülíg sárosan és piszkosan vonultunk be Brusszára, Kis-Ázsia legnagyobb városába.

(Folytatása következik.)

Beniczky Lajos rejtélyes eltűnése 1868-ban.

Ozv. Beniczky Lajosné — Puchner Agnes, Boronkay-Beniczy Lujza, Brattik-Beniczy Hermina, Pelczér-Beniczy-Atala, Kuliffay-Beniczy Irma, Beniczky Antal és az összes rokonság vérző szívvél jelentik fia, illetőleg testvérük, nagybátyjuk és kedves rokonuk, az országos honvédegyletek központi választmánya pedig az összes honvédség nevében szeretett bajtársuk *Beniczky és Micsinyei Beniczky Lajos* honvédezedesnek, a másod- és harmadosztályú érdemrend tulajdonosának, az orsz. honvédegyletek központi választmánya elnökének, s tek. Pest-, Pilis- és Solt t. e. megyék bizottsági tagjának az 1868. évi júl. 16-án történt rejtélyes eltűnése után f. évi szept. 30-án kiderített, élete 56. évében bekövetkezett erőszakos gyászos kimúltát. A boldogútnak földi maradványai f. évi okt. 4-én d. u. 2 órakor a pesti Szent Ferencziek egyházában leendő beszentelés után az újpesti sírkertben fognak örök nyugalomra szállíttatni. Az engesztelő gyász isteni tisztelet pedig okt. 7. napján 10 órakor d. e. ugyan a pesti Szent Ferencziek egyházában fog megtartatni. Béke hamvaira! Pest, 1868. okt. 3.

Így szól a gyászjelentés, a mely homályos kifejezéssel írja körül azt a rettenetes tragédiát, melynek a szabadságharc egyik legnagyobb nevű hőse, a Hurbánverő Beniczky Lajos esett áldozatul és melyet ma sem volt képes megvilágítani a kormány és az összes hatóságok együttes igyekezete.

Csaknem huszonhat esztendő pergett le azóta és ma egy másik Beniczkynek épen oly rejtélyes halála izgatja fel a közvéleményt és talán ez a halál is magyarázat nélkül fog maradni.

Beniczky Lajos 1813-ban született a zólyomgyeyi Micsinyén, a kihalt, illetőleg a Beniczky-családba olvadó Micsinszkyek törzsfészkeében. Iskoláit Selmeczen végezte, azután a megyénél hivataloskodott, míg végre 1842-ben alispánná választották.

1848-ban a magyar miniszterium kormánybiztossá nevezte ki a felvidékre Hurbán, Stur és Hodzsa bandái ellen. Mikor Latour kipurcsolta a rendes csapatokat az országból, Beniczky szabadsapatot szervezett, a melynek őrnagya lett és a melylyel Hurbánt kiverte az országból. A tót hiéna azonban nem sokára rendes császári tűzérsséggel és fedezettel tért vissza, de Beniczky szembeszállt vele, Budetinnél tönkretette sergestől, Jablonkánál pedig másodsor is kikergette Ausztriába. 1849-ben még fényesebb babérokat szerzett.

Márczius 24-én Almássy és Zaycek császári ezredek túleréjű seregét verte meg Losoncznál, április 6-án pedig Egressy Gáborral Eperjesnél valóságos elpusztította az osztrák-tót ellenségét.

Világosnál Beniczky is foglyúl esett, de csak 1850-ben ítelt fölötte a zarnokság.

Ime a haditörvényszék ítéletének rávonatkozó része, a mely a legkitűnőbb dicsőítő okmány Beniczky nagy érdemeiről:

1. Beniczky Lajos, besztercebányai (?), zólyomgyeyi szül., 36 éves, kath., nőtelen, guerilla-főnök s tábori alezredes a felkelő seregben... törvényesen megállapított tényállás mellett bevallván, hogy a felkelők javára szolgálatokat vállalt s a magyar felkelő seregben magát következőleg alkalmaztatta és pedig... Beniczky Lajos, hogy a népfelkelés, nemzetőrség organizációja és újonozás által, Zólyom-, Hont-, Bars- és Turóczmezőekben az utak eltorlaszolására, a közlekedések megromlása, több útegek s mozgótestek felállításával 1848. nov. hóban Simonich alt. alatt bevonult cs. csapatoknak a legmakacsabbul ellenállt, a főlebbi felállítási költségek fedezésére közpénztárakat foglalt el, magát idegen vagyonnak, Selmecsváros 12 és báró Révay 8 darab ágyújának s egyéb fegyvereknek önkénytelen birtokába helyezte, 1848. december 12-én Budetinnél a cs. csapatoknak a Vágon átmenetét gátolva, 1849. január hóban, mint a Görgey-féle hadtest utóserégének parancsnoka, a Vág folyón 5 hidat lerontott, 1849. márcz. 24-én Losoncz megrohanását vezénylő, április 7-én Eperjest elfoglalás s mindezen alkalmaknál április végéig mint önálló hadtestparancsnok küzdött, hogy továbbá mint kormánybiztos a fennevezett megyékben jószágelkobzás és hű alattvalók elfogása és loyális hivatalnokok elbocsátása, hatalom és rémuralom gyakorlása által teljes anárkiát idézett elő; a cs. orosz sereg bevonulása idejében

a népet fegyveres ellenállásra fanatizálta; guerilla-csapatokat alakított, a szorosok katonai megszállását, több torlaszok építését rendezte, a sturetzi szoros védelmét vezénylő s 1849. júliustól fogva a világosi fegyverletételig Görgey táborkarában szolgált... Ezek közül a febr. 28-án 1850. feletük tartott haditörvényszéken felségsértési bűn miatt Beniczky... kőtél általi halálára... összesen mind vagyonuknak a forradalom okozta károk megtérítése végett elkobzása mellett... ítéltettek. B. Haynau t. sz. n. s. hadsereg-parancsnok úr ő excziája ez ítéletet törvény útján megerősíté, kegyelem útján pedig a halálbüntetést az arra ítéltéknek elengedé, Beniczky Lajosnál 20 évi... sánczmunkára nehézságon... szelidíté (!)... minek folytán ez ítélet közzétételét s végrehajtását elrendeltetett. Arad, márcz. 14, 1850. Cs. k. rendk. haditörvényszék.

Beniczky Lajos nem szenvedte át az egész húsz esztendő. 1858-ban Rudolf királyfi születésekor kegyelmet kapott 1861-ben képviselő lett és mint ilyen a határozati párthoz csatlakozott. 1864-ben részt vett az Almássy Pál féle összeesküvésben, a miért újra halálra ítélték, de az ítéletet 10 évi fogságra változtatta a császár. 1867-ben az általános amnesztia Beniczkynek is megnyitotta börtönét és a sokat szenvedett vitéz ezredes alelnöke lett az orsz. honvédegyletek központi bizottságának. Ebben a minőségben Perczel elnök távollétében *Mikár Zsigmond főjegyzőt elcsapta*, a mi miatt Perczellel össze is tűzött, de nem engedett.

Beniczky Lajos a legtisztább jellemű és legjobb szívű emberek egyike volt, a kihez számtalan szükségben levő honvéd folyamodott. De bár úgy is erején túl segítette bajtársait, minden kérelmet még sem volt képes teljesíteni. Ennek következtében sok haragosa lett azok közül, a kiket mellőzni volt kénytelen.

Így álltak a dolgok, mikor 1868. júl. 16-án Dulovics, a központi honvéd-bizottság jegyzője értekezni akart Beniczkyvel, a ki azonban kijelentette, hogy esti 9 óráig nem ér rá, mert Uj-Pest melletti lakásán levelet kapott, a mely miatt sürgősen Budára kell mennie. Ebben a névtelen levélben, melyet Dulovics is látott, arra kérték Beniczkyt, hogy egy alatta szolgált haldokló honvédet látogasson meg, mert az neki a hadjáratra vonatkozó fontos okmányokat akar átadni. Kérték hogy jöjjön a budai hídfőhöz, a hol egy ember fogja várni és a haldoklóhoz kíséreni. Beniczky azt mondta, hogy haldokló bajtársa kérelmét kötelessége teljesíteni és Dulovics által a pesti hídfőig kíséreni átment egyedül Budára.

Azóta eltűnt. Dulovics kereste aznap este és másnap reggel az arany sasnál, a hol Beniczky szállva volt, de nem találta. Ujpestre is küldték utána, ott sem volt. Végre július 18-án déli 1 órakor Dulovics egy budai postajegyű névtelen levelet kapott, a mely így szólt: „Beniczky Lajos daczára minden intéseknek, meg nem szűnő a honvédügynek ártani, tegnap megszűnt élni. **Vigyázzanak** önök is magukra.“ Természetes, hogy nyomban megtették minden intézkedést, de hiába. Még aznap 4 órakor a központi bizottság gyűlésén más adat is került elő. Horváth Gusztáv előadta, hogy egy volt honvédtiszt egy korcsmában így szólt: „Beniczky már meghalt, most Vidacsra és Rákóczyra jön a sor.“ Ez a volt honvédtiszt kihallgattatván, azt mondta, hogy ő csak azt beszélte el, a mit hivatalnoktársaitól hallott.

Beniczkynek nyoma veszett. Azóta, hogy Dulovics-tól elvált, némelyek a zúgligeti úton látták társaságban, mások a ráczfürdő mellett látták bemenni egy házba, de bizonyosan nem tudtak felőle. Névtelen feljelentéseket kapott Simonyi Ernő, de kiderült, hogy nincs megbizonyítható alapjuk.

Egy sereg embert gyanúsítottak, míg végre szept. 30-án Ercsinél kifogtak a Dunából egy hullát, a mely Beniczky holttestének bizonyult. A leggondosabb vizsgálat sem birt pozitív eredményre jutni. Erőszakosság nyomát

nem tudták konstatálni, mert a tejem már erősen feloszlásnak indult. Az orvosok véleménye szerint, ha egyáltalában erőszakos halállal múlt ki Beniczky, ez csupán megfojtás által történhetett. Erre vallottak lehűzött térdei, összefonódott karjai és kiöltött nyelve.

A temetés okt. 4-én ment végbe s a frissen hantolt sír felett az öreg honvédek zokogva kiabáltak, hogy hát ez-e a honvédek jutalma, hogy így legyilkolják őket, egyik szónok pedig halált kiáltott a gyilkosokra. De mi haszna? A nemes áldozat 26 éve porlik már s talán gaz gyilkosa is a földben pihen, ha ugyan könnyű neki a föld.

Z. A. G.

*

Két honvédbajtárs is beküldötte a „Magyarország“ e tárczáját közlés végett, magyarázatokkal kísérve. Most, a másik Beniczky szerencsétlen halála alkalmával szükségesnek tartjuk, magunk is, megemlékezni a 26 év előtt rejtélyes halállal kimúlt szerencsétlen férfiú esetéről. A bajtársak észrevételeit egyelőre mellőzve, elmondunk egy nem kevésbé érdekes dolgot, a mi bár a Beniczky halálát követett események lefolyta után 25 évre történt, azzal sok tekintetben megegyezik.

A m. évben a honvédgárda nagy többsége nevében a „Történelmi Lapok“ hasábjain kikelték az ellen az eljárás ellen, a melylyel az orsz. honvédyűlés Szegeden való tartását elejtették s a közgyűlés határozata ellenére Budapestre hívták össze a gyűlést.

A szegedi városi tanács és a honvédegylet hivatalos okmányokra támaszkodva rá is sütötte a központi bizottság eljárására, az adatok birtokában tehát *tudva elkövetett nemigaz* mondás bélyegét.

A bajtársak a „T. L.“-ban kimutatták, hogy ezt nem a bizottság, hanem abban *egy ember* cselekszi a bizottság köpenyge alatt.

E tárgyalások folyamán a szerkesztőség több *névtelen levelet* kapott, a melyekben hasonlóképen, mint a Beniczky halála után, fenyegetik, hogy *vigyázzon* magára, ha M.-nak ártani akar.

Miután a szerkesztőségnek eszeágában sem volt M.-nak ártani s miután naponta 16—20 levél érkezett elintézésre, ezek a levelek egyéb névtelen levelekkel együtt, legrövidebb úton való elintézését nyertek t. i. illetékes helyűkre, szemétre dobattak.

Ezeket kívül azonban kaptunk egy levelet, a mi egy nagyon tiszteletre méltó férfiú kezéből jött s teljes aláírással van ellátva. Ezt, miután a többiekkel, melyekben orozva fenyegettek, össze sem hasonlíhattuk, megőriztük s maig is megvan.

Ebben a következő kitételek foglaltatnak:

„ . . . De mit akarnak örökös közlésével azoknak a M. legyalázását célzó cikkeknek, melyekkel . . . s tsai a „Történelmi Lapok“-ban grassálnak?

Vigyázzanak!

— — — — —
— — — — —
— — — — —

Mikár többet dolgozott a régi gárda érdekében, mint valamennyi más összevéve s ennek a szegénye.

Vigyázzanak!

E figyelmeztetésekre mi sem azelőtt, se m azután nem vigyáztunk magunkra egy cseppet sem. S hogy sem minket, sem a derék bajtársakat, sem a „Történelmi Lapok“at nem fogták ki eddig a Dunából, nem tudjuk, kinek köszönhetjük.

Valószínűnek tartjuk azonban azt, hogy mind a Beniczky megöletése alkalmával, mind a m évben gyártott *névtelen levelek* egy és ugyanazon társaság *fekete* kezéből kerültek ki s nem tudható, nem e társaság közvetett, titkos befolyásának tulajdonítható-e eme levél is? Ugyan a körül a tárgy körül forgott a kérdés akkor is, most is.

És így valószínűnek látszik az a feltevés, hogy a kik bármi részben tudomással bírtak a nemes férfiú halálának rejtélyeiről, azok még a múlt évben *éltek* s talán ma is élnek *még*

Számos történelmi adat bizonyítja, hogy a titokban elkövetett bűn egy negyedszázad elteltével rendszerint napvilágra kerül.

Napvilágra kerül vagy a tettesek, vagy a tettről tudomással bírók halála következtében, vagy még ezek életében saját bevallásuk folytán.

Az ember lelkiismerete úgy van alkotva, hogy küzdelmébe kerül az oly titoknak megőrzése, melynek érdekében idegeit folytonos feszültségben kénytelen tartani éjjel-nappal. Éjjel, hogy álmában ki ne beszélje, nappal pedig, hogy a vigyázatlanul elejtett szóval, vagy az arczizmoknak egy önkénytelen megrándulásával el ne árulja.

Ez a küzdelem az idegeket 25 év alatt többnyire elviseli és egy végső pillanatban szabadszólást nyer a lélek, mely elbeszél mindent.

Mi ez adatokból következtetve, hisszük és reméljük, hogy a Beniczky szomorú halálának rejtélyére talán a közel jövőben fény fog derülni.

Addig csak az ismerheti a dolgot, a ki a szivekbe lát.

HALÁLOZÁSOK.

Honvédegyleteket, munkatársainkat és lapunk barátait kérjük sziveskedjenek a halálozásokról egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum számára esetéről-esetre beküldeni.

Dudás István huszár-hadnagy, 70 éves korában Kassán, július 4-én meghalt.

Bethlenfalussy Faygel Gyula, 1848—49. Sándor-huszár-tizedes, zsarnói földbirtokos és lakos, később alkotmányos szolgabíró, folyó év május elsején virradóra hosszas szenvedés után életének 64-ik évében tőlünk elköltözött. Halálát szeretett neje Fáy Borbála és egyetlen kedves leánya Éva gyászolják. Hadviseléséből annyit ismerek, hogy a szabadságharcot a világsi fegyverletételig keresztülharcolta, több csatában résztvevett s a kövesdi csatánál az ellenség által már elfoglalt 3 ágyúkat az ellenségtől hősiessé bátorsággal szakaszával visszavette és azt Kövesdre bekísérte. — Közli Porkoláb János 1848—49. veressapkás 9. zászlóaljbeli tizedes s igazolt tornamegyei honvédegyleti tag. Zsarnó, 1894 jul. 8.

Molnár József, Tövis nagyközség jegyzője, megyebizottsági tag, 48—49-beli honvéd, földbirtokos, életének 64-ik, házasságának 30. évében, július hó 4-én, déli 11 órakor Tövisen meghalt. Gyászolják: özv Molnár Józsefné, szül. Pap Károlina a maga és gyermekei: Róza férjezett Barts Ferenczné és gyermeke József, Irén; valamint a néhai testvére Molnár Róza férjezett Szeokup Józsefné

és férje; sógornője Fodor Róza; továbbá apatársa Barts János és neje, gyermekeik János, Ferencz, Anna, Róza és Károly s több közeli és távoli rokon.

Hanzsly István, Gyöngyös város volt tanácsosa, 48-as honvédlőhadnagy. ki a szabadságharcot Erdélyben, Bem seregében küzdötte végig, jul hó 3-án Jász-Mihálytelkén meghalt 75 éves korában.

Kovács István halála. Egész Békécsmegyében nagy megdöbbenést keltett az a hír, hogy Kovács István dr. megyei főorvos, egyházi tanácsbíró meghalt Budapesten, a hol szívujja ellen orvoslást keresett. Kovács dr. változatos életpályát futott meg. Végezte a teológiát, majd Brassaiul professzoroskodott, végre orvos lett. A szabadságharcot mint tüzér harcolta végig Bem táborában, résztvett a piskii csatában és Nagy-Szeben bevételénél. A francia forradalomnak alig volt alaposabb ismerője, mint ő, ki tanulmányai kiegészítésére több tanulmányútat tett és a francia könyvtárakat kutatta. A megyei közéletben nagy szerepet játszott. Halála özvegyét és leányát, Terényi Lajos országgyűlési képviselő nejét borította gyászba. Temetése a megye nagy részvételével. A ravatalnál Szalcz János köröstarcsai esperes megható imát mondott.

Petőfi István 1848—49. nyug. honvédmester, életének 67-ik évében, rövid szenvedés után, Tordán jul. 1-én meghalt. Gyászolják: Petőfi Janka Salamon Ferenczné, leánya; Salamon Ferencz, veje; Ferencz, Erzs, Edit, Pista, unokái.

Péterfi József, 1848—49. évi honvéd a 75. honvédszázalójban, f. évi jul hó 3-án meghalt, eltemette 5-én a honvédegylet gyászlobogója alatt, bajtársai kíséretében.

Prámer Alajos, a bold. Szűzről nevezett topisszai prépost, zemplénmegyei főesperes, sz.-széki ülnök és sátoraljaújhelyi plébános, munkás életének 73-ik, áldozásának 50-ik évében, máj. hó 7-én esti tíz óraker Sátoralja-Ujhelyen meghalt. *Prámer Alajos* sátoraljaújhelyi R. C. plébános és prépost már 1848—49-ben is áldozár, nem öldöklő fegyverrel, hanem, *kereszttel* kezében a szabadságharc csatáiban épen úgy kitette mellét a golyónak, mint a kik fegyverrel szolgáltunk. *Ő a VII. (Görgei-féle) hadtest tábori lelkésze volt és példájával s buzdító szónoklatával épen úgy hozzájárult a kivívott diadalokhoz mint a harcoló honvédek. Akkori élményei közül fájó szívvel beszél el, hogy egy időelőtti megszaladásért halálraitelt ifju hadnagnak, özvegy anyja egyetlen fiának agyonlövetésénél kellett lelkészi szolgálatot teljesítenie és a fegyver eldördülése után a legénységhez buzdító beszédet intéznie, hogy lássák, miszerint a tiszt is halállal bűnhődik, ha hazája iránti kötelességét nem teljesíti. Az isaszegi nagy diadal után Gödöllőn ő mondá a tábori hálaadó nagy misét, a melyet Kossuth Lajos kormányzó is végig hallgatott. Nem érdektelen, hogy az 1849. Nyárelő (junius) 28-iki győri ütközet alkalmával, a mikor tudvalevőleg Kossuth Sándor ezredes utolsó hagyá el a várost és meg is sebesült, kíséretében segéde Matolay Viktor százados és Prámer Alajos a tábori pap voltak. Midőn a városhól kiértek, egy osztrák gyalogszapatot már igen közel találtak, a mely ugyanazon utcán akart a városba vonulni. Ez rájuk, *hármokra*, csapattüzet adott, de ettől mind a hárman sértetlenül maradtak. Kossuth Sándor ezredes akkor őket gúnyolozó mozdulattal és szavakkal illetvén, egy altiszt rálőtt és megsebesíté, annyira, hogy többé szolgálatot sem tehetett. A most elhunyt tábori lelkész mindenképen megérdemelte, hogy e néhány sort emlékének szenteljük és kívánjunk neki csendes nyugalmat!*

Popovics Péter őrnagy halála. Megrázó kettős öngyilkosság ment végbe Grác városában. Az éltes Popovics őrnagy és feleségének öngyilkossága. Az öreg házaspár különös módon véget vetett életének. A Mura folyó hídjának karfájára egymáshoz erősítve kötéllel akasztották fel magukat. *Popovics Péter őrnagynak tevékeny szerep jutott 1853-ban a magyar koronának Orsovánál való kiadatása alkalmával.* A kettős öngyilkosság oka valószínűleg az őrnagy zilált pénzügyi viszonyaiban keresendő és abban a másik szomorú körülményben, hogy Popovics őrnagynak István nevű fiát, ki legutóbb a bécsi táviróhivatalban volt alkalmazva, különböző visszaélései miatt letartóztatták. Popovics őrnagy hagyatékában levelet találtak, a melyben az őrnagy elkeseredett szavakkal vádolja István fiát, ki egyesegyedül volt az, ki ősz szüleit a halálba kergette. Már régebben történt, hogy Popovics Istvánt több rendbeli csalás miatt le kellett volna tartóztatni, akkor azonban a szülők megtakarított pénzükből fedezték a fiú adósságait. Mikor pedig kitért, hogy Popovics István, mint házközvető jelentékeny összegeket sikkasztott, a miért letartóztatása, illetőleg rendőri köröztetése elrendeltetett, az öreg szülők ez újabb gyalázatot elviselni nem tudván, közös akarattal keresték a halált.

Róth Mihály, szegedi tekintélyes, 78 éves polgár, a ki a 48-as szabadságharcban mint tüzértiszt vett részt, Szegedi Endre zenedei igazgató édesatyja, jul. 1-én agyonlötötte magát. Gyógyíthatatlan betegség kínozta az öreg embert, a halál hozhatta rá az egyetlen gyógyulást, ezért lett öngyilkos.

Soltész Sándor, saájvamosi ev. ref. egyház lelkésze, jun. hó 25-én, életének 68-ik, papságának 42-ik, saájvamosi lelkészkedésének 32-ik évében meghalt. A szabadságharcot mint a Bocskay-huszárok hadnagya küzdötte végig.

Szöcs József 1848—49. honvéd-lőhadnagy Kézdi-Vásárhely város volt polgármestere, a kézdívásárhelyi ipartársulat elnöke, a Rikánbelőli honvédegyesület alelnöke jun. hó 26-án 69 éves korában Kézdi-Vásárhelyt meghalt.

Tassy-Becz Kálmán volt 1848—49. honvédkapitány, Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegye felső járásának volt szolgabirája, földbirtokos, megyebizottsági tag és az alberti-irsai takarékpénztár igazgató-elnöke jun. hó 28-én életének 73. évében Alberti-Irsán elhunyt.

Szombatsági *Vertán Márton*, 1848—49. ny. honvédszázados, f. évi junius 30-án életének, 74-ik, boldog házasságának 30-ik évében Kolozsvárt meghalt. Gyászolják: Szentkirályi Julianna, mint bánatos özvegy; Vertán Gizella, férje Jancsó Emil és gyermekeik; Vertán Sándor, neje Fogolyán Lotti és gyermekök; Vertán Jenő, özv. Bergárdt Jánosné és gyermekei, mint a megboldogultnak gyermekei és unokái; Vertán Teréz, özv. Kabdebó Zsigáné, Sármezey Antal és gyermekei, özv. Vertán Lajosné, szül. Markovics Marianna és gyermekei, mint a megboldogultnak testvérei és sógornője.

Az elhunyt temetése nagy részvét mellett ment végbe. A kolozsvári honvédegylet Szabó Samu elnök vezetése alatt testületileg jelent meg azon.

KÜLÖNFÉLÉK.

Minta-honvéd-egylet. A „Történelmi Lapok” egy barátja írja a következőket. Ismerem a honvéd-egyletek szervezetét és működését, de nem ismerek azok között egyet sem, a melynek ügymenete oly szabatos,

oly korrekt, eljárása oly erélyes és gyors volna, mint a kolozsvári honvéd-egylet. Ez az egylet minden héten, minden vasárnap d. u. gyűlést tart. Míg más emberek a heti munka után a pihenésre szánt vasárnapon szórakoznak, ennek a testületnek tisztikara és választmányi tagjai a szegény bajtársak s azok özvegyei sorsa enyhítésének szentelik e szabad idejüket. Minden vasárnap d. u. 3 órától 5-ig 5-10 szegény honvéd jelenik meg személyesen. Ott kihallgatják őket. Útasítást adnak nekik a nyugdíj vagy segély elnyeréséhez szükséges okmányok beszerzésére. A ki öregsége s betegsége miatt magával jötehetetlen, vagy a megkivántató bizonylatok megszerzésére a honvéd részéről távolság vagy egyéb akadály miatt lehetetlen, az egylet hivatalból tesz lépéseket a beszerzés iránt. Időszakonként a maga körében gyűlést rendez az egylet választmánya és annak eredményéből enyhíti a bajtársak amaz égető nyomorát, a melyet az állam által a honvédek segítésére megszavazott évi összegből a segélyző-egylet a szabályok rideg §§ ai miatt eloszlatni, sem enyhíteni nem tud. Minden több ízben előforduló egyöntetű intézkedés tételére hektografizott blankettákat készített az egylet jegyzője, a mi a szaporátlan és késedelmes írásbeli munka helyett lehetővé teszi az ügyek azonnali elintézését. A honvédeket a segélyezésre vonatkozó közp. szabályokról folyton tájékoztatja. Az elnök a honvédek anyagi érdekeinek felkarolása mellett gondoskodik arról is, hogy az anyagi támogatás iránt jelentkező honvédek élményeit papírra tegye. Kikérdezi őket és leírja szabadságharczi működésüket. E leírásokat a honvéd neve alatt levéltárba teszik. A levéltárban minden honvéd részére egy ív erősebb papírba téve s a honvéd nevével ellátva helyeztetnek el a feljegyzett szabadságharczi adatok, azután a segélyezésre vagy az illető honvédre tett intézkedések előadó-ívei időrendbe sorozva. Minden intézkedésről előadóívet vesz a jegyző a levéltár számára, hogy minden pillanatban tudni lehessen, kinek az érdekében mily intézkedés történt. A blanketta segítségével el nem intézhető kiadványt tisztázatra fogalmazza meg a jegyző s időt rabló másolás vagy kivonatolás helyett a levéltár részére lekopirozza az átíratot. Mindenik honvédre vonatkozó iratsomó szoros betűrendben helyeztetik el a levéltárban, külön betűrendbe csoportosítva a személyi ügyek és külön az egyleti élet mozgalmairól felvett iratok. Ez által minden ügy egy pillanat alatt előmútható s keresgélessel idővesztegetés nem történik, vagy elkallódással hátrányt nem szenved a szegény honvédek ügye. Minden bejelentett segélyezési vagy más ügy 6 napon belül elintézését nyer. Hátralékban az egylet ügyvitelében egyetlen-egy darabot sem hagynak. Az összetartás is élénkebb a m. évi közgyűlés óta. Az elhunyt bajtársak temetésein az elnök vezetése alatt testületileg jelennek meg, nevezetesebb bajtársaik elhunytáról, a jegyző indítványára esetről-esetre gyászjelentéseket is adnak ki.

A nő-honvédtiszt síremléke. Újpest község kép-

viselő-testülete jun. 29-én tartott ülésén Copolszky Lajos dr. indítványára Tasche Lebstück Mária, 48-as honvéd-főhadnagy síremléke, a már gyűjtött összeghez, 150 frtoi szavazott meg.

A **tömösi szorosban** 1849. június 19-én a betörő oroszok ellen vívott csatában elesett dicső honvédek emlékkövénél múlt hó 20-án tartott gyászünnepély leírásának kiegészítésére Krämer József főhadnagy a következőket írja: Hétfalu összes még élő csángó magyar 1848-49-es honvédeinek meghívása volt kilátásba helyezve; a helyett a megjelentek száma alig tett ki háromszor hetet, ezek között volt 3 nő. Jólesett látni, hogy a vasúti mérnökök kegyeletéből létrejött emlékkő tetejére ezúttal is egy vasúti tisztviselő, az alsótömösi állomásfő tűzött gyászlobogót. Diszes koszorút helyezett az emlékkőre Jeszensky István 48-as honvéd és nyug. m. kir. honvédalezredes neje mellett még Szász Dani 1848-49. honvéd-táborkari őrnagy kedves arája Klökner Frideika (nemzeti színű virágokból) és Krämer Józsefné szül. Kampián Juliánna úrnő (buzavirágokból). A program lefolyását megelőzőleg kézdívásárhelyi Szász Dani 48-as őrnagy, ki a „magyar vár“ nak nevezett erődívenyeket saját terve szerint készítette volt s Bem apó által nagy elismerésben is részesült, a lefolyt makacs csatáról élénk rajzot nyújtott a jelenlevőknek. Szász Dani úr jelenleg az orosz invasióról ír érdekes monografiát. A hétfalusi dalárda 2 énekkel emelte az ünnepély fényét, melynek központját Deák Sándor türkösi ev. lelkész gyönyörű imája képezte. A jelenlevők közül kitűnt K. Horváth Ignác 48-as alezredes fekete gyászban, Szász Dani őrnagy és Krämer József főhadnagy 48-as egyenruhában jelentek meg; Benkő András 48-as főhadnagy tisztes alakja sem hiányzott a bajtársak sorából. A nők mély gyásza megható volt. Fájdalom, a megeredt zápor csakhamar szétosztotta a zarándok-társaságot. Egyik része a Leitinger-féle petrol-gyárban lelt menhelyet, a másik pedig az alsótömösi útmester vendégszerető házában vonult meg, míg a beálló est hazatérésre intett.

Szerk. üzenetek.

S. H. Nem fért be a lapba. Jövöre azonban jönni fog.

K. J. Budapest. Nem csak önek, mindenkinek nagyon tetszik a „Sánta huszár“ naplója. Közvetlenséggel, tárgyilagosan s jó ízű humorral fűszerezve írta meg a maga és emigráns-barátai élményeit. A napló elejétől végig ilyen. Legérdekesebb az emigránsok amerikai életéről szóló rész. A közelebbi folytatásban már ez kerül sorra.

S... L. Több ilyen kiadatlan mű van még soron. A mind a „Sánta huszár“ naplója végét járja, következik más, nem kevésbé érdekes mű.

Z. P. A múltkor már megírtuk, hogy a „Sánta huszár“ nem a volt budai polgármester. Ezt vehette észre a napló utóbb megjelent folytatásának szövegéből is. A közlemény legvégén alá lesz írva az író neve. Addig tessék sorra venni az emigránsokat és találgatni.

J. A szobrokra vonatkozó indítvány a közelebbi számban vezércikk alakjában fog jönni.

Tájékoztató

a nyugdíjért vagy segélyért folyamodó öreg honvédek részére.

M. é. aug. 27. választmányi gyűlésen tett előterjesztésből kifolyólag, a kolozsvári honvédegyelet jegyzője, hogy megkönnyítse a szegény honvédeknek a segélyhez jutást, vagy a megérdemelt nyugdíj elnyerését, egy tájékoztatót állított össze, melyet nagyobb mennyiségben sokszorosított. E tájékoztató példányait nem csak a kolozsvári honvédek, hanem más egyletek is használatba vették s így azok egyes példányai ez év tavaszán teljesen elfogytak. Az egylet jegyzője felküldött egy példányt Nedeczky István századoshoz, a segélyező-bizottság elnökéhez. kiigazítás végett, hogy azt újból kinyomathassa. A százados nyomban leküldötte a kiigazított tájékoztatót s a kolozsvári honvédegyelet azt kinyomatva, az alábbiakban közli:

Az 1848—49. honvédek segélyezési ügye szabályok szerint történik. Minden honvéd, a ki akár segélyért, akár nyugdíjért folyamodik, ha szabályszerűen nem szereli fel kérését, tekintethe nem veszik.

Hogy a bajtársaknak a kolozsvári honvédegyelet megkönnyítse az eljárást, kiadja az alábbi tájékoztatót.

1. *Honvédigazolás.* Nyugdíjért vagy segélyért csak igazolt honvédek folyamodhatnak. Az igazolás 1867 óta az egyletek kebelében jórészt már megtörtént. A ki nem volna igazolva és magát most kívánna igazoltatni, erre nézve a következő szabály szolgál zsinórmértékül:

20. §. Oly előforduló esetekben, midőn 1848—49. évi volt honvéd vagy azok özvegyei a honvédségélyezési alaptól nyugdíjért vagy segélyért folyamodnak és az illető honvédegyletek által 1893. év végéig kiállított teljes hitelességű igazolvánnyal a maguk, illetve férjeik tényleges honvédségi szolgálatát bebizonyítani nem képesek, a felügyelő-bizottság ezt a bizonyítatot saját belátása szerinti, vagy az 1848—49. hivatalos közlönyből, vagy az illetékes helyhatóság közbenjárásával megejtendő nyomozatok útján fogja beszerezni, mi ha nem sikerülne, a folyamodó segélyezési igénye alapját veszítvén, az illető kérelem figyelembe nem vétethetik.

Ezen határozat kihirdetésével s illetve a vidéki honvédegyletekkel való közlésével annak idején 1848—49. évi honvédegyletek országos központi bizottsága bízott meg.

2. *Bélyegmentesség.* A honvédegyelethez beadandó kérések és azok minden melléklete *bélyegmentes.*

3. *Kérvények felszerelése.* A nyugdíjért beadott kérésekhez mellékelni kell:

a) a honvédek által 1. honvéd-igazolvány (a legközelebbi honvédegyelet által kiállítva), 2. keresztlevél, 3. orvosi bizonyítvány, 4. folyó évi adókönyv (vagy ha adót nem fizet), előjárásági adómentességi bizonyítvány (czimzendő Budapest Képviselőház).

b) A honvéd-özvegyek részére benyújtandó kérvények mellé következő okmányok csatolása szükségeltetik: 1. néhai férjének honvéd-igazolványa, 2. néhai férjének halotti levele, 3. esketési levele, 4. lelkészi bizonyítvány (hogy néhai férjével halála órájáig hűségesen élt és őt eltemettette), 5. f. évi adókönyv vagy ha adót nem fizet, előjárásági adómentességi bizonyítvány.

4. *Mennyi évi nyugdíjat utalványoznak?* volt ezredesnek 480 frtot, alezredesnek 408 frtot, őrnagynak 360 frtot, századosnak 312 frtot, főhadnagynak 276 frtot, hadnagynak 252 frtot, őrmesternek 72 frtot, tizedesnek 48 frtot, közvitéznek évi 36 forintot havi részletekben. Kifizeti a k. adóhivatal minden hó 2-án bélyegtelen nyugtára.

A vagyontalan altisztek és közvitézek, kik szemeik világát elveszítették és így teljesen keresetképtelenek, az őket megillető nyugdíjon felül napi öt krajczár pótlékban részesíttetnek.

A nyugdíjra jogosult tiszti özvegyek a fentebbi évi járandóság fele részét, ellenben az altisztek és közvitézek özvegyei, a férjeiket megilletett egész járandóságot fogják nyugdíjképen élvezni.

5. *A honvédségélyezés történik:* a) nyugdíjazás, b) negyedévenkénti segélyezés, c) rendkívüli 50 frtot meghaladó segély, d) egyszersmindenkorra adandó segély alakjában.

6. *Nyugdíjaztatik az,* a ki bebizonyítja, hogy 1848—49. honvéd volt, a) ha a hadjárat alatt keresetképtelenné vált, vagy a 65 évet túlhaladta, vagy 65 éves kora előtt szeme világát veszítette, vagy nyomorék. Ezen felül b) ha vagyontalan.

7. *Özvegyek,* kik bizonyítják a), hogy elhalt férjük honvéd volt, b) hogy a fegyverletétel előtt ment férjhez, c) hogy férjét haláláig nem hagyta el, d) hogy vagyontalan és e) hogy keresetképtelen.

8. *Negyedévi segélyben* részesülhetnek orvosok, állatorvosok, élelmezési tisztek.

9. *Rendkívüli 50 frtot* meghaladó segélyt, figyelmet érdemlő esetekben, csak a miniszterelnök előzetes hozzájárulása mellett adnak.

10. *Segélyt* adnak azoknak a honvédeknek vagy özvegyeknek és árváknak, kik nyugdíjra minősítve nincsenek, de baleset, betegeskedés vagy más váratlan esemény által rögtöni segélyre szorultak.

11. *Temetkezési költségre* segélyt nyújt az egylet honvédeknek és özvegyeinek haláluk esetén. Közvitéznek és altisztnak 15 frtig, főtisztnak 25 frtig, törzstisztnak 40 frtig.

12. *Utazási költségre,* ha a szándékolt utazás szükségességét kellőleg okadatulják, közvitéznek és altisztnak 3 frtig, főtisztnak 6 frtig, törzstisztnak 10 frtig.

13. A jogosultak élethossziglan vagy addig részesülnek segélyben, míg vagyonhoz vagy oly jövedelmi forráshoz jutnak, melynek folytán a további segélyezés megszűnik.

14. A segély és nyugdíj iránti kérés kellően felszerelve, röviden szövegezve „Az orsz. honvédségélyező-egylet kezelő-hivatalához Budapest, országház” czimzendő.

15. Ha valamely segélyre szoruló honvédbajtárs öreg kora, vagy egyéb viszonyai miatt a kéréséhez szükséges adatokat összeszerezni nem tudja, kérjen meg ez irat előmutatása mellett valamely hatósági hivatalnokot, vagy az ügyhöz értő honvédbajtársat s az a szükséges támogatást felebaráti vagy bajtársi szeretetből megtagadni nem fogja.

16. Ha ilyen egyénnel nem találkozik, forduljon a kolozsvári honvédegyelet valamelyik választmányi tagjához egész bizalommal s az a kívánt útbaigazítást készséggel megadja.

A választmány tagjai a következők: elnök Szabó Sámuel gimn. tanár; alelnökök: Végh Bertalan, Nagy Lajos; jegyző Kuskó István; pénztárnok Mamicza János; választmányi tagok: Albach Géza, Szigethy Miklós, dr. Finali Henrik, Nedoroszték János, Biró József, Münszter Ede, Czakó József, Kelemen Márton, Spaller Károly, Szucsáky Imrè, Bay János.

A választmány a kérések pártoló ajánlat mellett felterjesztését készséggel és a beadást követő gyűlésből nyomban teljesíti, azonban csak olyan kéréseket terjeszt fel, a melyek jogosultságáról teljesen meg van győződve és a melyek a szabályoknak teljesen megfelelően vannak felszerelve.

(A magyar országos honvédségélyező-egylet alapszabályait teljes szövegében lásd az „1848—49. Történelmi Lapok” 1892. évfolyam 76—78. lapjain.)

Kolozsvár, 1893. jul. 24. választm. gyűlésből.

A honvédegyelet igazgató-választmánya.

Kérelem emigránsainkhoz. Hosszas előmunká-
atok és adatgyűjtés után végre meglehetősen pontossággal
tudjuk, kik és hányan élnek még dicső szabadsághar-
czunk honvédei közül. Nem kevésbé fontos lenne azon-
ban honvédeink közül amaz *emigránsaink* neveit is tud-
nunk, kik a haza szent ügyéért körülbelül 45 év előtt
külföldre bujdosván, hosszas hányattatás után a hon-
vágtyól inditva ismét hazánkba tértek és nemzetünk
szerencséjére még ma is élnek. A világosi napok után
közel 4000 honvéd emigrált ki Törökönba, mások meg
Komárom feladása után Nyugatra emigráltak, a harmadik
csoportja az emigránsoknak pedig Kossuth hívására
10 év múlva gyűlt össze Olaszországban, az 1859-iki
magyar legió zászlaja alá. Kik élnek még ezek közül,
kiknek neveit sem ismerjük még mind teljesen? Lapunk
egyik az emigráció történetével speciálisan foglalkozó
belmunkatársa összeakarván állítani *a még élő emig-
ránsok teljes névsorát és emigránskodásuk rövid történetét*,
olvasóink és honvédeink támogatására számítva, felkér-
jük ezennel nemcsak t. előfizetőinket, *de összes olvasóin-
kat*, sziveskedjenek szerkesztőségünkhöz beküldeni a még
élő emigránsok neveit és pedig, nemcsak emigráns-olva-
sóink szives tudósító *rövid levelét* és pontos lakáscímét
kérjük, hanem mind amaz emigránsaink nevét, kiket
olvasóink netalán ismernének. Olvasóink szives buzgó-
ságától függ, hogy a még élő emigránsaink lehetőleg
teljes névsorát mielőbb összeállíthassa

a szerkesztőség.

Hazai iparcikkek I. Kitűnő kolozsvári asztalos munkái

NAGY BUTORRAKTÁR!

WALTON és TÁRSA

Kolozsvárt, Hid-utca 27.

Tisztelettel ajánljuk dusan berendezett
butorraktárunkat. Kapható itt minden be-
rendezés *jutányos áron, jótállás mellett.*

Dus választék *szőnyeg-, függöny-, kép-,
tükör- és matracokban.*

Amaz elvünk, hogy **kevés haszonnal**
nagy forgalmat produkáljunk: életképesnek
bizonyulván, *feltűnő olcsón árulhatunk.*

*A kárpitos, asztalos, mázó és aranyozó-
mesterségbe vágó minden új munkát, valamint
átalakítást és javítást is elvállalunk.*

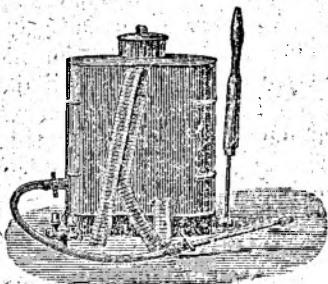
**Tisztességes, pontos szolgálat, vidékre
bérmentve.**

Teljes tisztelettel:
Walton és társa.

Uj!

AZ „Excelsior Hungaria”

Uj!

szabadalmazott
Peronospora fecskendő,

ez idő szerint a legjobb, leg-
egyszerűbb és legszaporább
fecskendő *szőlők, fák* stb.
megóvására a Peronospora
ellen. Egyszerű szerkezete
által a folytonos javítások
ki vannak zárva. Négy csa-
var eltávolítása által szét-
szedhető. Gummi tömitése
nincsen

A legtöbb m. k. szőlőszeti iskolában álta-
lános használatban. — Ára 18 frt.

Ásványi-féle szabadalm. Arankairtó gereblye.

Magyarország több hírneves gazdája által elismert levéllel
megdicsérve.

Egyszerű kezelése által rövid idő alatt az *aranka*, a lóher és
luczernás földekről gyökeresen kiirtható. — Ára 16 frt.

Egyedüli elárusítás Kolozsvár és vidékére:

KISS ERNŐ vaskereskedőnél,
KOLOZSVÁRT, FÖTER.

A „Hungaria” műtrágya-gyár részv. társ. erdélyi főraktára.

Továbbá: gazdasági eszközök, háztartási és konyhaberend-
ezési cikkek, épület- és butor vasalás, szerszámok, kátrányos
fedőpapír, mérészeti eszközök nagy választékban.

Uj!

Árappal ingyen és bérmentve szolgálók.

Uj!

* A ki gyógyulni akar, *
nem kell menjen

Magyarhonból Gleichenbergbe. A ki gyógyulni vagy
üdülni vágyik, az keresse fel az erdélyi részeken
a korondi fürdőt, melynek klimatikus levegője
gyenge szervezetűeknek újéletet ad, gyógyvize a
belső légzési, emésztési, vizeleti szervek hurutos
bántalmainál csodával határos eredményt eszközöl,
E fürdő gyógyerejének csodás hatásáról dr. Hankó
Veres Vilmos „Az erdélyrészi fürdők és ásvány-
vizek leírása” cz. művében így ír:

Nem egyszer történt, hogy Gleichenbergből reménytelenül
elbocsátott tüdőbetegek Korondra, teljesen felépültek. Nem
egy esetet tudunk, hogy az orvos kimerítve tudományát,
Korondra küldötte betegét — meghalni. Ziháló mellél alig ver-
gődött át a nehéz úton. A beteg hozzátartozói el voltak ké-
szülve a legrosszabbra is, minden percen várták a megszab-
ditó halált, csak arra kérték az istent, hogy a szabadulás
ne nagy és hosszantartó szenvedés ára legyen. A korondi
víz rövid használata után a baj fejlődése megállott, később
javulás, 8–10 hét elteltével teljes gyógyulás következett be.

A fürdőn az új tulajdonos tetemes átalakításokat
tett, több új lakást épített, gondot fordított a kozztra,
kényelemre, tisztaságra s a telepet egészen virágos
kertté alakította át. A korondi fürdő most már ezek
dolgában az elsőrangú fürdők színvonalára emelke-
dik. A fürdő vizére újabban dr. Purjesz Zsigmond
kolozsvári egyetemi tanárnak, a belgyógyászati kli-
nika főnökének is kiterjedt a figyelme s azt légzési,
emésztési s vizeleti szervek hurutos bántalmainál
nagysikerrel alkalmazta

A fürdőidény már elkezdődött. — A fürdő árai
nagyon mérsékelték. — A társas élet élénk.

Lakások egész idejére 20, 30, 40 frt-ért még kaphatók.
Kitűnő gyógyhatású, borral is kellemes ásványvizből rak-
táron tartatott és literes üvegekben árusítottak Kolozsváron
Hirschfeld Sándor főszerkesztőségében a főtéren.
Fürdő-orvos: Széles Dénes dr. egyetemi tanár.